

<http://dx.doi.org/10.26450/jshsr.1868>

Citation: Karatepe, F., Küçükgençay, N. & Peker, B. (2020). Öğretmen adayları senkron uzaktan eğitime nasıl bakıyor? Bir anket çalışması. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 7(53), 1262-1274.

Öğrt., YL Öğrencisi Fadimana KARATEPE

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Matematik Eğitimi Bilim Dalı, Konya/ TÜRKİYE

ID 0000-0001-5482-4863

Öğrt., Doktora Öğrencisi Naci KÜÇÜKGENÇAY

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Matematik Eğitimi Bilim Dalı, Konya/ TÜRKİYE

ID 0000-0003-4956-781X

Doç. Dr. Bilge PEKER

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi, Matematik Eğitimi Anabilim Dalı, Konya/ TÜRKİYE

ID 0000-0002-0787-4996

ÖĞRETMEN ADAYLARI SENKRON UZAKTAN EĞİTİME NASIL BAKIYOR? BİR ANKET ÇALIŞMASI

ÖZET

COVID-19 pandemisi sebebiyle ülkemizde 2019-2020 eğitim öğretim yılının bahar döneminde yüz yüze eğitim yerine uzaktan eğitim sürecine geçiş yapılmıştır. Araştırmada, İç Anadolu Bölgesi'nde senkron eğitim vermekte olan bir devlet üniversitesinde öğrenim görmekte olan ilköğretim matematik, fen bilgisi ve sınıf öğretmeni adaylarıyla gerçekleştirilen çalışmada senkron eğitime ilişkin öğretmen adaylarının algıları belirlenmeye çalışılmıştır. Tarama deseninde tasarlanan çalışma kolay ulaşılabılır örnekleme yöntemi ile seçilen 173 öğretmen adayıyla yürütülmüştür. Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından uzman görüşleri doğrultusunda hazırlanan online anket formu kullanılmış ve çözümleme için betimsel istatistiklerden yararlanılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının çoğunluğunun cep telefonu ile derslere katıldığı ve sabit internet hattı kullandığı belirlenmiştir. Senkron derslerde en yararlı buldukları yöntemin sözlü sunumlar olduğu, genel olarak öğretmen adaylarının senkron derslere karşı olumsuz tutum içinde oldukları, gelecekte çevrim içi uzaktan eğitim verme konusunda isteksiz oldukları, kendilerini yeterli görmedikleri ve çevrim içi derslerin eğitimin geleceği olduğuna inanmadıkları anlaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Uzaktan eğitim, senkron eğitim, covid-19, çevrim içi dersler, öğretmen adayı

WHAT ARE THE PERSPECTIVES OF TEACHER CANDIDATES ON SYNCHRONOUS DISTANCE EDUCATION? A SURVEY STUDY

ABSTRACT

Due to the Covid-19 pandemic, distance education replaced face-to-face education in the 2019-2020 academic year in Turkey. The study was conducted with secondary mathematics, science, and classroom teacher candidates studying at a public university providing synchronous distance education. It aimed to determine teacher candidates' perceptions of synchronous distance education. The research designed as a survey study was conducted with 173 teacher candidates selected by convenience sampling. As the data collection tool, an online survey was prepared by researchers by expert opinions, and descriptive statistics were used for analysis. The study revealed that most of the participants attended classes via smartphones and used fixed-line internet. It was understood that participants found oral presentations the most useful method in synchronous lessons, had negative attitudes towards these lessons, were reluctant to provide distance education in the future, found themselves inadequate, and did not believe that online lessons are the future of education.

Keywords: Distance education, synchronous education, covid-19, online lessons, the teacher candidate

1. GİRİŞ

Eğitim toplumun ilerleyişi açısından şüphesiz çok önemli bir yere sahip olan ve kesintisiz şekilde sürdürülmesi gereken bir süreçtir. Toplumların yaşadığı bazı olgusal sorunlardan dolayı eğitim ve öğretim faaliyetlerinde değişikliklere gidilmektedir. Bu sorunlara çözüm bulmak amacıyla yüz yüze eğitimden uzaktan eğitime doğru yönelimler olmaktadır. Uzaktan eğitim sürecinin eski çağlarda başladığı kabul edilmektedir. 1700'lü yıllarda kavram olarak ortaya çıkan uzaktan eğitim gelişen teknoloji sayesinde daha yaygın hale gelmiştir (Kaya, 2002). Ülkemizde ise; 1956 yılında bankalarda çalışanlar için mektupla öğretim faaliyetleri ile uzaktan eğitim başlamıştır. MEB (Milli Eğitim Bakanlığı) ise 1960'da uzaktan eğitime "mektupla öğretim" deneme süreciyle geçiş yapmıştır. 1975'te

ise yükseköğrenime gidemeyen öğrenciler için YAY-KUR (Yaygın Yükseköğretim Kurumu) kurulmuştur. Üniversite aracılığıyla ise uzaktan eğitim faaliyetleri 1982 yılında Anadolu üniversitesince yapılmıştır. Daha sonrasında ise diğer üniversiteler kendi bünyelerinde uzaktan eğitim etkinliklerine geçiş yapmışlardır (Kaya, 2002). Ayrıca üniversitelerde bazı dersler örgün eğitimi destekleyici olması açısından uzaktan eğitim aracılığıyla verilmektedir (Barış, 2015). Günümüzde ise küresel olarak bir pandemi ile savaş verilmekte olup dünyaya hızlı bir şekilde yayılan bu durumun sonucunda eğitim ve öğretim faaliyetlerinde bazı aksaklıklar yaşanmıştır. Yükseköğretimde ise bu duruma çözüm olmak adına 18 Mart 2020 tarihinde YÖK (Yükseköğretim Kurumu) tarafından alınan kararla üniversiteler yüz yüze eğitimi 2019-2020 eğitim öğretim yılı bahar dönemi boyunca durdurmuş ve uzaktan eğitime geçiş yapmıştır (YÖK, 2020). Çin’de bir epidemi şeklinde başlayıp tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de etkisini gösteren COVID-19 pandemisi neticesinde alınan bu kararla birlikte üniversiteler kendi bünyelerinde uzaktan eğitim faaliyetlerine başlamışlardır.

Uzaktan eğitim tanımlarına bakıldığında Kaya (2002); hayat boyu öğrenim imkânı sağlayan, eğitimin bireysel ve toplumsal ihtiyaçlarını yerine getiren, teknolojiden faydalanan kişinin kendi kendine öğrenmesini gerçekleştiren bir disiplin olduğunu belirtmiştir. İşman’a (2011) göre uzaktan eğitim, öğrenci ve öğretmenin aynı ortamda olmasına gerek olmadan teknoloji sayesinde eğitim öğretim etkinliklerinin yürütüldüğü bir sistemdir. Moore ve Anderson (2003) ise uzaktan eğitim için iletişim teknolojileri yardımıyla öğretmen ve öğrenci arasında bir köprü olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Uzaktan eğitim, öğreten ve öğrenenin zaman ve mekândan bağımsız olarak iletişime geçmek için değişik teknolojileri kullandığı bir öğretim şekli iken günümüzde bu iletişimi sağlamak için web tabanlı uygulamalar ön plana çıkmıştır (Koloğlu, Kantar ve Doğan, 2016). Mektup, radyo ve televizyon gibi iletişim araçlarının kullanıldığı uzaktan eğitim sürecinden (Kaya, 2002), internet tabanlı uzaktan eğitim sürecine geçiş olmuştur. Bu sebeple bilgisayar teknolojisinin de gelişmesiyle birlikte uzaktan eğitim çalışmaları genellikle web tabanlı uygulamalarla gerçekleştirilmektedir.

Web tabanlı uzaktan eğitim uygulamalarına bakıldığında öğreten ve öğrenen arasındaki etkileşim ön plana çıkmaktadır. Bu durumda senkron (eş zamanlı) ve asenkron (eş zamansız) uygulamalardan faydalanılmaktadır. Yorgancı (2015) senkron eğitimi öğrenci ve öğretmenin farklı mekanlarda birbirleriyle aynı zamanda etkileşimde bulunduğu çift taraflı iletişimin olduğu ortamlar olarak tanımlarken, asenkron eğitimi ise yer ve zamandan bağımsız olarak ders için gerekli dokümanların internet ortamında öğrenci ile paylaşıldığı öğrenci ve öğretmen arasında iletişimin olmadığı eğitim şeklinde tanımlamıştır. Senkron eğitim, eğitmen ve öğrenenin çeşitli yollarla etkileşim kurmasına olanak sağlayarak, aynı ortamda bulunma zorunluluğunu ortadan kaldırmakla birlikte yüz yüze eğitimin avantajlarının da kullanılmasına imkân sağlar. Asenkron eğitim ise öğrenene öğreten bağımsız olarak kendi kendine öğrenme imkânı sağlar.

Uzaktan eğitim ile ilgili alanyazın incelendiğinde öğreticiler ile ilgili çalışmalara rastlanmaktadır (Barış ve Çankaya, 2016; Gürer, Tekinarslan ve Yavuzalp, 2016; İnan, 2013). Uzaktan eğitim sürecinde aktif rol alan öğretim elemanlarının görüşlerini inceleyen çalışmalarda sürece dair olumlu ve olumsuz görüşleri belirlenmiştir. Böylece uzaktan eğitim faaliyetlerinin geliştirilmesi ve öğretim kalitesinin artırılmasına yönelik çeşitli öneriler geliştirilmiştir. Bununla birlikte öğrencilerin uzaktan eğitime dair görüşlerinin incelendiği çalışmalarda mevcuttur. Barış (2015) çalışmasında, lisans öğrencilerinin bilgisayar, tablet ve akıllı telefona sahip olma durumları, internet erişim imkanları, okudukları bölüm ve cinsiyet değişkenlerine göre uzaktan eğitim sürecine dair tutumlarını incelemiştir. Genel olarak öğrencilerin tutum puanlarının düşük olduğu gözlenmiş, ayrıca öğrencilerin okudukları bölüme göre ve bilgisayara sahip olup olmamalarına göre tutum puanlarının anlamlı olarak farklılaştığı tespit edilmiştir. Çakmak (2013), uzaktan eğitime ilişkin öğrenci değerlendirmesi yaptığı çalışmasında, öğrencilerin beklentilerini ve algılarını karşılaştırmış ve öğrencilerin beklenti puanlarının algılama puanlarından yüksek olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Bu durumun sebebinin ise üniversite tarafından verilen hizmet kalitesinin öğrencilerin beklentilerini karşılamak için yeterli olmaması olduğunu belirtmiştir. Olcay ve Döş (2016) tarafından turizm öğrencilerinin tutumlarının belirlendiği çalışmada; uzaktan eğitimin zamana ve mekâna bağlı kalmadan eğitim yapılması açısından iyi bir fırsat olduğu böylece ekonomik olarak maliyetlerin azalacağı, üniversitelerde uzaktan eğitimin kullanılabilirliğini ancak tüm derslerin uzaktan eğitim şeklinde olmaması gerektiği sonucuna ulaşmıştır. Başka bir çalışmada ise Özyürek, Begde, Yavuz ve Özkan (2016), öğrencilerin iş ve eğitim yaşamını birlikte yürütmek istemelerinden dolayı uzaktan eğitimi tercih ettikleri, dersi yürüten öğretim elemanları ile iletişim problemi

yaşamadıkları ancak ders takiplerinin internet ve teknik sorunlar sebebiyle aksadığı sonucuna ulaşmışlardır.

Uzaktan eğitim öğrencilerinin memnuniyet algılarını inceleyen Eygü ve Karaman (2013) yaptıkları çalışmada öğrencilerin bilgisayar kullanabilme durumları ile memnuniyet algıları arasında anlamlı farklılık olmadığını tespit etmişlerdir. Tuncer ve Bahadır (2017) yaptıkları çalışmada öğrencilerin uzaktan eğitimle ilgili olumsuz görüşleri olduğunu ve uzaktan eğitimin ezbere ittiğini ifade etmişlerdir. Ayrıca öğrencilerin dersi veren öğretmenlerin ilgisizliklerinden yakındıkları ve öğretmenlerle ilgili olumsuz görüşe sahip oldukları, internet ve bilgisayar kaynaklı sorunlar yaşadıkları sonucuna ulaşmışlardır. Ancak devam zorunluluğunun olmaması, öğrenme ortamının rahat olması, istenilen zamanda tekrar yapılması açısından da öğrencilerin olumlu görüşleri de olduğu belirlenmiştir. Benzer şekilde Sümer (2016) ise çalışmasında öğrencilerin öğretim elemanı ile etkileşiminin yetersiz olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ateş ve Altun (2008) ise Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi (BÖTE) bölümü öğrencileriyle yapmış oldukları çalışmada, öğrencilerin cinsiyetinin ve sınıf düzeylerinin uzaktan eğitimle ilgili tutumu etkilemediği ancak tutumlarının bilgisayar kullanma becerileri ve deneyimlerine göre anlamlı olarak farklılaştığı sonucuna ulaşmışlardır. Yalman ve Kutluca (2013), matematik öğretmen adaylarının uzaktan eğitim ile ilgili yaklaşımlarını belirlemek amacıyla yürüttükleri çalışmalarında uzaktan eğitim ile ilgili tutumlarında cinsiyet ve öğrenim gördükleri program bakımından anlamlı olarak farklılaşmadığını ve okudukları bölümün uzaktan eğitime kısmen uygun olduğunu belirtmişlerdir.

Alanyazın incelendiğinde senkron eğitimle ilgili çalışmalara da rastlamak mümkündür. Kırmacı ve Acar (2018) çalışmalarında, öğrencilerin uzaktan eğitim ile ilgili yaşadıkları problemleri belirlemeye çalışmışlardır. Genel olarak öğrenciler; internet erişimi konusunda sorun yaşadıklarını, sanal derslerin saatlerini bilmediklerini, derslerin zamanının uygun olmadığını ve derslere giriş esnasında teknik aksaklar olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca öğrenciler sanal derslerin konu tekrarı gibi olduğundan sıkıcı olduğunu ifade etmişler, derslerde uygulama veya pekiştirme etkinlikleri yapılabileceği görüşünde bulunmuşlardır. Ilgaz'da (2014) katılımcıların senkron eğitimde karşılaştıkları problemleri belirlemiş ve çözüm önerileri sunmuştur. Öğrencilerin sanal sınıf sistemini kullanırken ve yazı yazarak öğretmenle iletişim kurmakta zorlanmaları, derslerin kısa olması ve ders zamanlarının katılımcılar için uygun olmaması gibi problemler yaşadıkları sonucuna ulaşmıştır. Bununla birlikte senkron oturumların kaydedilmesi böylece katılımcılar tarafından sonradan izlenebilmesinin öğrenme için önemli olduğu belirlenmiştir. Ayrıca öğretmen faktörünün de dersin anlaşılması açısından etkili olduğu belirtilmiştir. Öztaş ve Kılıç (2017) da benzer şekilde öğrencilerin öğretim elemanı ile iletişim kopukluğu yaşadığını ve sanal ortamda senkron ders yapılmasına rağmen yüz yüze eğitimdeki gibi iletişimin olmadığını ve donanımsal problemler sebebiyle sorun yaşadıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca aynı çalışmada öğrencilerin uzaktan eğitim derslerine katılırken en çok dizüstü bilgisayarı kullanmakta olduğu bunu sırasıyla cep telefonu, masaüstü bilgisayar, tablet ve diğer cihazların takip etmekte olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Akkuş ve Acar'ın (2017) çalışmalarında ise senkron eğitimde karşılaşılan teknik problemler tespit edilmeye çalışılmış ve problemlerin öğretici ve öğrenen üzerinde oluşturduğu etkiler belirlenmiştir. Öğreticiler genel olarak bağlantı kopukluğu, içerik desteğinin yetersizliği, ses iletiminde problemlerin yaşanması ve derslere katılımın az olması bakımından sorunlar olduğunu belirtmişlerdir. Öğrenciler de senkron derslerin çoğunluğunda ağ bağlantısı konusunda sorunlar olduğunu, soru cevap açısından yetersiz olduğunu ve ders anlatımı nedeniyle sıkıcı olduğunu ifade etmişlerdir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Ülkemizde kısmen uygulanmakta olan uzaktan eğitim faaliyetleri, bir pandemi halini alan ve ülkemizde de etkisini güçlü bir şekilde gösteren COVID-19 salgını sebebiyle tüm yurt genelinde uygulanmaya başlanmıştır. Bu araştırmanın amacı, COVID-19 salgını sebebiyle ülkemizde alınan tedbirler neticesinde üniversite düzeyinde yapılan geleneksel/yüz yüze eğitimin yerine yapılmaya başlanan senkron uzaktan lisans eğitimleri ile ilgili farklı bölümlerden öğretmen adaylarının görüşlerinin değerlendirilmesidir. Gerek tüm yurt çapında bütün eğitim kademelerinde uzaktan eğitim uygulamasının başlatılması, gerekse sürecin ne kadar süreceği konusunda yaşanan belirsizlikler bu araştırmanın önemini arttırmaktadır. Araştırmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Öğretmen adayları senkron eğitimlere katılırken hangi tür bilişsel iletişim araçları ve veri sağlayıcısı kullanmaktadırlar?
2. Senkron eğitim almakta olan öğretmen adaylarının senkron eğitime dair algıları nedir ve bölümlere göre nasıl değişmektedir?
3. Senkron eğitim almakta olan öğretmen adaylarının senkron derslerde yararlı buldukları uygulamalar ve online eğitim materyalleri hangileridir?
4. Senkron eğitim almakta olan öğretmen adaylarının ileride uzaktan eğitim vermeye yönelik algıları nedir ve bölümlere göre nasıl değişmektedir?

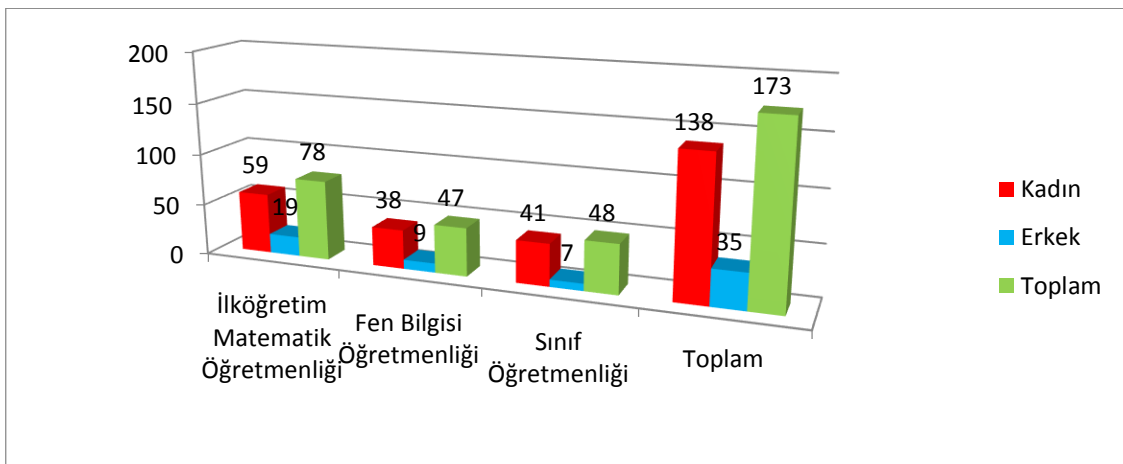
2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma sosyal bilimlerde sıklıkla kullanılan tarama deseninde tasarlanmıştır. Araştırmacı tarama deseni kullanarak, araştırmanın katılımcılarının araştırmaya konu olan olgu veya olaya ilişkin görüş ve tutumlarını belirlemeye çalışırken ilgili olgu veya olayı betimler (Karakaya, 2012). Bir araştırmanın tarama desenine uygun olarak yürütülmesi için evreni temsil eden bir örnekleme sahip olması, verilerin standart bir veri toplama aracı aracılığı ile sistematik biçimde toplanması ve istatistiksel olarak çözümlenmesi gerekmektedir. Ayrıca bu desende verilerin genel özellikleri betimlenmelidir (De Vaus, 1991; Neuman, 2016). Bahsedilen şartları sağlamış olması sebebiyle bu araştırmanın tarama deseninde betimsel bir araştırma olduğu rahatlıkla söylenebilir. Bu sebeple, araştırmada COVID-19 salgını sebebiyle ülkemizde alınan tedbirler neticesinde üniversite düzeyinde yapılan geleneksel/yüz yüze eğitimin yerine yapılmaya başlanan senkron uzaktan lisans eğitimlerinin, farklı bölümlerden öğretmen adayları gözünden işleyişi ayrıntılı bir şekilde betimlenmeye ve durum hakkında detaylı bilgi verilmeye çalışılmıştır.

2.2. Araştırma Grubu

Araştırma kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi ile seçilen ve 2019-2020 eğitim öğretim yılının bahar döneminde senkron eğitim veren ve İç Anadolu Bölgesi'nde yer alan bir devlet üniversitesine kayıtlı 173 öğretmen adayı ile yürütülmüştür. Kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi araştırmacının hedefi olan evrenden örneklemini oluştururken ulaşabileceği en kolay ögelere yönelmesi olarak tanımlanabilir (Patton, 2005). Kolay ulaşılabilir örneklem yöntemi diğer örnekleme yöntemlerinin birçoğuna göre evreni temsil etme noktasında zayıf olsa da bu tercihin sebebi ise çalışmanın yürütüldüğü dönemde dünyada olduğu gibi ülkemizde de yüksek hızla yayılan pandemi ve pandeminin engellenmesine yönelik alınan tedbirler sebebiyle diğer üniversitelerde eğitim gören öğretmen adaylarına ulaşmanın oldukça zor olmasıdır. Araştırmanın çalışma grubuna ilişkin detaylı bilgiler Şekil 1'de sunulmuştur.

Şekil 1. Çalışma Grubuna Dair Demografik Veriler

Şekil 1'deki veriler göz önüne alındığında araştırmanın katılımcılarının 78'i ilköğretim matematik öğretmeni adayı, 47'si fen bilgisi öğretmeni adayı ve 48'i sınıf öğretmeni adayı olmak üzere toplamda 173 öğretmen adayından oluştuğu ve katılımcıların yaklaşık %80'inin kadın, %20'sinin ise erkek olduğu

görülmektedir. Ayrıca Şekil 1’de yer alan verilere ek olarak katılımcıların yaş ortalaması 20,9 iken aldıkları uzaktan senkron lisans ders sayısının ortalaması 7,1’dir.

2.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmanın verileri sosyal bilimlerde sıklıkla kullanılan ve araştırma deseni olan tarama modeli içinde etkin olarak kullanılan anket tekniği ile toplanmıştır. Anket; çok sayıda sorudan oluşan ve kısa bir süre zarfında kalabalık bir örneklemden veri toplamak için kullanılan bir ölçme aracı olarak tanımlanmaktadır (Balcı, 2002; Büyüköztürk, 2005). Ayrıca anketler toplanan verileri standartlaştırmak için de kullanılmaktadır. Anketlerde, ölçülen özelliğe göre olgusal, bilgi, davranışsal, inanç ve kanı olmak üzere dört farklı soru grubu kullanılabilir (Balcı, 2002; Büyüköztürk, 2005). Senkron eğitim alan öğretmen adayları için oluşturulan anket üç kısım olarak tasarlanmıştır. İlk kısımda öğretmen adaylarının sosyo-demografik özelliklerini belirlemeye yönelik sorular sorulmuştur. İkinci kısım ise öğretmen adayları için yapılan senkron derslere katılırken kullandıkları bilişsel iletişim araçlarına, kullandıkları veri sağlayıcısı türlerine ve senkron dersler işlenirken en yararlı buldukları online eğitim materyallerine dair sorulardan oluşmaktadır. Anketin son kısmı ise öğretmen adaylarının senkron dersler konusundaki algılarını incelemeye yöneliktir. Bu kısım 5’li likert tipte on altı maddeden oluşmaktadır ve katılımcıların verilen ifadeye katılma derecelerini belirtmesi istenmiştir. Anketin puanlaması “Kesinlikle Katılmıyorum” 1, “Katılmıyorum” 2, “Kararsızım” 3, “Katılıyorum” 4 ve “Kesinlikle Katılıyorum” 5 rakamlarıyla kodlanmıştır. Araştırmada öğretmen adaylarına yönelik olgusal ve davranışsal sorular ile birlikte inanç ve kanılarına dair sorulara da yer verilmiştir. Örneğin adaylara sorulan sosyo-demografik sorular olgusal sorularken, derslere katılmak için kullandıkları bilişsel iletişim araçları ve üzerinden bağlantı kurulan veri sağlayıcılarına ilişkin sorular davranışsal sorulardır. Senkron eğitime dair algılarını belirlemek için sorulan sorular ise inanç ve kanı soruları arasında sınıflandırılmıştır.

Veri toplama aracı tasarlanırken öncelikle alanyazın taranmış ve alanyazın ve belirlenen araştırma problemleri de göz önünde bulundurularak senkron ders veren iki akademisyenin yanı sıra senkron ders alan iki öğretmen adayı ile de telefon ve internet üzerinden ön görüşmeler yapılmıştır. Böylece görüşmeler yapılırken sosyal izolasyon kurallarına da riayet edilmiştir. Yapılan ön görüşmeler neticesinde ankette yer alacak sorulara dair bir taslak anket formu oluşturulmuştur. Bu taslağa ilişkin kullanılan dil bakımından bir Türkçe eğitimi uzmanından uzman görüşü istenmiş ve elde edilen uzman görüşleri doğrultusunda taslak revize edilmiştir. Daha sonra taslak anket kapsam geçerliliğini belirlemek amacıyla bir Uzman Değerlendirme Formu (UDF) oluşturulmuş ve bu form senkron ders vermekte olan ve anket geliştirme konusunda deneyimli dört akademisyenle beraber iki öğretmen adayına online olarak ulaştırılmıştır. Uzmanlardan ve öğrencilerden gelen dönütler de dikkate alınarak taslak formda gereken değişiklikler yapılarak taslak form ön uygulama formu haline getirilmiştir. Yine online olarak üç öğretmen adayı ile gerçekleştirilen ön uygulama neticesinde formun anlaşılabilirliği ve yanıtlanabilirliği hususunda bir sorun olmadığı görülmüştür. Bunların ardından formun araştırma için uygun olduğuna karar verilerek saha çalışmalarına başlanmıştır.

2.4. Veri Toplama Süreci

Araştırma, gerçekleştirildiği dönemde yaşanan COVID-19 pandemisi yüzünden online ortamda gerçekleştirilmiştir. Önce nihai formu verilen anket soruları “Google formlar” a işlenmiş ve paylaşılabılır bir bağlantı oluşturulmuştur. Daha sonra bağlantı adresinin telaffuz edilememesi ve karışık olması sebebiyle sözel olarak paylaşılmasının zor olduğu kanaatine varılmıştır. Bu durumun üstesinden gelmek için araştırmanın amacına uygun bir isimle ücretsiz bir blog sağlayıcısı üzerinden bir blog sayfası oluşturulmuş ve anket formunun bağlantısı bu bloğa eklenmiştir. Böylece online olarak uygulanması planlanan anket bağlantısının daha kolay bir şekilde tarif edilmesi sağlanmıştır. Araştırmada kullanılan anket, öğretmen adaylarının senkron eğitimlerine başlamalarından dört hafta sonra uygulanmaya başlanmıştır. Böylece ankete katılmadan önce senkron eğitim sürecini yeterince deneyimlemeleri amaçlanmıştır. Daha sonra senkron ders veren akademisyenler derslerde araştırma için tasarlanan blog sayfasının bağlantı adresini öğretmen adayları ile paylaşmış ve gönüllülük esasına dayalı olarak öğretmen adaylarının araştırmaya katılımı sağlanmıştır. Google formlar üzerinden tasarlanan anket yedi gün boyunca veri alımı için açık bırakılmış yedinci günün sonunda form veri girişine kapatılmıştır. Google forms’da anket tasarlanırken bütün sorular için doldurulması gerekli seçeneği işaretlendiği için

doldurulan formlarda eksik veriye rastlanmamış ve dolayısıyla hiçbir form geçersiz sayılmamıştır. Çalışma sonucunda 173 anket formu elde edilmiş ve akabinde formların çözümlene sürecine başlanmıştır.

2.5. Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen veriler betimsel istatistiklerden, aritmetik ortalama, standart sapma, yüzde ve frekanslardan yararlanılarak çözümlenmiştir.

3. BULGULAR

Toplanan verilerin analizleri sonucunda elde edilen bulgular, araştırmanın alt problemlerine uygun olarak aşağıdaki sırayla sunulmuştur.

3.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Çalışmanın ilk alt problemi öğretmen adaylarının senkron eğitime katılırken hangi tür bilişsel iletişim araçlarını ve veri sağlayıcılarını kullandıklarını belirlemeyi amaçlamaktadır. Bu problemlere yanıt bulmak için katılımcılara “Çevrim içi/uzaktan lisans derslerine katılırken hangi cihaz/cihazları kullanmaktasınız?” ve “Çevrim içi/uzaktan lisans derslerine katılırken ne tür veri sağlayıcısı/sağlayıcıları kullanıyorsunuz?” soruları yöneltilmiştir. Katılımcıların bir soruya birden fazla cevap verebildiği de göz önüne alınarak verilen yanıtların frekans ve yüzdeleri Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1: Öğretmen Adaylarının Senkron Derslere Bağlanırken Kullandıkları Bilişsel İletişim Araçları ve Veri Sağlayıcı Türleri

		f	%
Bilişsel İletişim Araçları	Masaüstü bilgisayar	21	12,1
	Dizüstü bilgisayar	98	56,6
	Cep telefonu	103	59,5
	Tablet bilgisayar	8	5
	Katılacak bir cihazım yok	1	0,6
	Toplam	231	
Veri Sağlayıcı Türleri	Sabit internet hattı	126	72,8
	Faturalı mobil internet hattı	38	22
	Faturasız mobil internet hattı	32	18,5
	Ailem dışında başka birinin internet hattı	6	3,5
	İnternete erişimim yok	2	1,2
	Toplam	203	

Tablo 1’de sunulan öğretmen adaylarının senkron derslere katılırken kullandıkları bilişsel iletişim araçları incelendiğinde cep telefonu (%59,5), dizüstü bilgisayar (%56,6), masaüstü bilgisayar (%12,1) ve tablet bilgisayar (%5) şeklinde sıralandığı görülmektedir. Bir katılımcı ise derslere katılmak için herhangi bir bilişsel iletişim cihazının olmadığını dolayısıyla derslere katılmadığını belirtmiştir. Ayrıca aynı tabloda öğretmen adaylarının senkron derslere katılırken hangi tür veri sağlayıcıları kullandığına dair soruya verdikleri yanıtlar ele alındığında; sabit internet hattı (%72,8), faturalı mobil internet hattı (%22), faturasız mobil internet hattı (%18,5) ve aileleri dışında başka birinin internet hattını (%3,5) kullanarak senkron derslere bağlandıkları anlaşılmaktadır. İki öğretmen adayı ise internete erişimlerinin olmaması sebebiyle senkron derslere bağlanamadıklarını belirtmişlerdir.

3.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Çalışmanın ikinci alt problemi katılımcıların senkron eğitime dair algılarını ve algılarının bölümlere göre nasıl değiştiğini belirlemeye yöneliktir. Bu amaçla katılımcılara on üç ifade verilmiş ve bu ifadelere katılma derecelerini belirtmeleri istenmiştir. Tablo 2’de katılımcıların bölümlerine göre belirttikleri katılma derecelerinin aritmetik ortalamaları ve yanıtlarının standart sapmaları sunulmuştur.

Tablo 2. Öğretmen Adaylarının Senkron Eğitime Dair Algıları

Anket Maddeleri	Bölümler	N	\bar{X}	S
1. Çevrim içi/uzaktan derslerde aktif olarak öğrenme sürecine dahil olmuştum.	İlköğretim Matematik	78	3,41	,874
	Fen Bilgisi	47	3,49	1,040
	Sınıf	48	3,60	1,250
	Toplam	173	3,49	1,032
2. Çevrim içi/uzaktan derslerde öğretim üyesi ile olan iletişimin geleneksel derslere göre daha yüksek olduğunu düşünüyorum.	İlköğretim Matematik	78	2,10	1,039
	Fen Bilgisi	47	2,00	,909
	Sınıf	48	2,15	1,288
	Toplam	173	2,09	1,078
3. Çevrimiçi/uzaktan dersler için kullanılan uygulamaların güvenilir olduğuna inanıyorum.	İlköğretim Matematik	78	3,10	,975
	Fen Bilgisi	47	3,09	1,039
	Sınıf	48	2,88	1,265
	Toplam	173	3,03	1,078
4. Çevrim içi/uzaktan derslerde sınıf içi tartışma ortamının geleneksel derslere göre daha kötü olduğunu düşünüyorum.	İlköğretim Matematik	78	4,03	,882
	Fen Bilgisi	47	3,51	1,214
	Sınıf	48	3,94	1,080
	Toplam	173	3,86	1,053
5. Çevrim içi/uzaktan derslerin her ders için uygun olduğuna inanıyorum.	İlköğretim Matematik	78	2,06	,931
	Fen Bilgisi	47	2,02	,944
	Sınıf	48	2,06	1,156
	Toplam	173	2,05	,996
6. Çevrim içi/uzaktan aldığım eğitimlerden memnunum.	İlköğretim Matematik	78	2,63	1,118
	Fen Bilgisi	47	2,60	1,136
	Sınıf	48	2,65	1,296
	Toplam	173	2,62	1,168
7. Çevrim içi/uzaktan öğretimin yüz yüze öğretimden farksız olduğunu düşünüyorum.	İlköğretim Matematik	78	1,82	,833
	Fen Bilgisi	47	1,47	,718
	Sınıf	48	1,65	1,021
	Toplam	173	1,68	,869
8. Bir sonraki çevrim içi/uzaktan dersime katılmayı heyecanla bekliyorum.	İlköğretim Matematik	78	2,35	1,067
	Fen Bilgisi	47	2,47	1,120
	Sınıf	48	2,52	1,203
	Toplam	173	2,43	1,116
9. Çevrim içi/uzaktan öğretim teknik aksilikler sebebiyle can sıkıcı olmaktadır.	İlköğretim Matematik	78	4,19	,941
	Fen Bilgisi	47	4,02	1,093
	Sınıf	48	4,33	,859
	Toplam	173	4,18	,965
10. Çevrim içi/uzaktan derslerde motivasyonumu korumak geleneksel derslere nispeten daha zordur.	İlköğretim Matematik	78	4,03	,939
	Fen Bilgisi	47	3,89	1,165
	Sınıf	48	3,94	1,227
	Toplam	173	3,97	1,083
11. Çevrim içi/uzaktan öğretimi geleneksel öğretime tercih ederim.	İlköğretim Matematik	78	1,78	1,015
	Fen Bilgisi	47	1,70	,931
	Sınıf	48	2,06	1,295
	Toplam	173	1,84	1,082
12. Çevrim içi/uzaktan eğitim ile olan derslere ön hazırlık yapmam ve sonrasında çalışmam geleneksel derslere göre daha az zaman almaktadır.	İlköğretim Matematik	78	2,71	1,196
	Fen Bilgisi	47	2,89	1,165
	Sınıf	48	2,90	1,341
	Toplam	173	2,81	1,226
13. Çevrim içi/uzaktan eğitimi arkadaşlarıma tavsiye ederim.	İlköğretim Matematik	78	2,33	1,113
	Fen Bilgisi	47	2,32	1,045
	Sınıf	48	2,42	1,334
	Toplam	173	2,35	1,155

Tablo 2’de yer alan veriler incelendiğinde öğretmen adaylarının anketin 4. maddesi olan “Çevrim içi/uzaktan derslerde sınıf içi tartışma ortamının geleneksel derslere göre daha kötü olduğunu düşünüyorum.” ($\bar{X}=3,86$), 1. maddesi olan “Çevrim içi/uzaktan derslerde aktif olarak öğrenme sürecine dahil olmuştum” ($\bar{X}=3,49$), 9. maddesi olan “Çevrim içi/uzaktan öğretim teknik aksilikler sebebiyle can sıkıcı olmaktadır.” ($\bar{X}=4,18$) ve 10. maddesi olan “Çevrim içi/uzaktan derslerde motivasyonumu korumak geleneksel derslere nispeten daha zordur.” ($\bar{X}=3,97$) ifadelerine ise katılma eğiliminde oldukları; anketin 3. maddesi olan “Çevrimiçi/uzaktan dersler için kullanılan uygulamaların güvenilir olduğuna inanıyorum.” ifadesine ($\bar{X}=3,03$) ve 12. maddesi olan “Çevrim içi/uzaktan eğitim ile olan

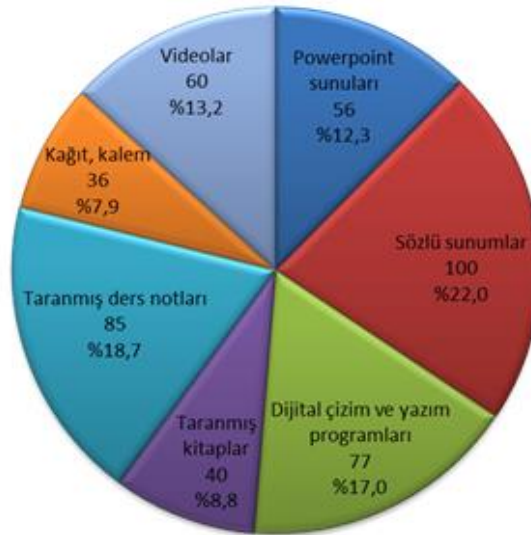
derslere ön hazırlık yapmam ve sonrasında çalışmam geleneksel derslere göre daha az zaman almaktadır.” ($\bar{X}=2,81$) ifadelerine katılıp katılmamakta kararsız oldukları geri kalan anket maddelerinde yer alan ifadelere ise katılmama eğiliminde oldukları söylenebilir.

Tablo 2’de sunulan ilköğretim matematik, fen bilgisi ve sınıf öğretmeni adaylarının yanıtları incelendiğinde anketin 1. maddesine (Çevrim içi/uzaktan derslerde aktif olarak öğrenme sürecine dahil olmaktayım), 2. maddesine (Çevrim içi/uzaktan derslerde öğretim üyesi ile olan iletişimimin geleneksel derslere göre daha yüksek olduğunu düşünüyorum.), 5. maddesine (Çevrim içi/uzaktan derslerin her ders için uygun olduğuna inanıyorum.), 6. maddesine (Çevrim içi/uzaktan aldığım eğitimlerden memnunum.), 8. maddesine (Bir sonraki çevrim içi/uzaktan dersime katılmayı heyecanla bekliyorum.), 10. maddesine (Çevrim içi/uzaktan derslerde motivasyonumu korumak geleneksel derslere nispeten daha zordur.), 12. maddesine (Çevrim içi/uzaktan eğitim ile olan derslere ön hazırlık yapmam ve sonrasında çalışmam geleneksel derslere göre daha az zaman almaktadır.) ve 13. maddesine (Çevrim içi/uzaktan eğitimi arkadaşlarıma tavsiye ederim.) verilen yanıtların aritmetik ortalamalarının birbirlerine oldukça yakın olduğu anlaşılmaktadır.

Sınıf öğretmeni adaylarının anketin 3. maddesi olan “Çevrim içi/uzaktan dersler için kullanılan uygulamaların güvenilir olduğuna inanıyorum.” ($\bar{X}=2,88$) ifadesine verilen yanıtların aritmetik ortalamaları dikkate alındığında üç bölümün arasında en düşük ortalamaya; anketin 9. maddesi olan “Çevrim içi/uzaktan öğretim teknik aksilikler sebebiyle can sıkıcı olmaktadır.” ($\bar{X}=4,33$) ve 11. maddesi olan “Çevrim içi/uzaktan öğretimi geleneksel öğretime tercih ederim.” ($\bar{X}=2,06$) ifadesine verdikleri yanıtların aritmetik ortalamalarına göre ise en yüksek ortalamaya sahip oldukları görülmektedir. Anketin 4. maddesi olan “Çevrim içi/uzaktan derslerde sınıf içi tartışma ortamının geleneksel derslere göre daha kötü olduğunu düşünüyorum.” ($\bar{X}=3,51$) ve 7. maddesi olan “Çevrim içi/uzaktan öğretimin yüz yüze öğretimden farksız olduğunu düşünüyorum.” ($\bar{X}=1,47$) ifadelerine verilen yanıtların aritmetik ortalamaları dikkate alındığında 3 bölümün arasında en düşük ortalamaya sahiptir.

3.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemi katılımcıların senkron derslerde yararlı buldukları yöntemleri ve online eğitim materyallerini belirlemek amacıyla katılımcılara “Çevrim içi/uzaktan derslerinizde ders hocasının hangi yöntemi veya araçları kullanmasının daha yararlı olduğunu düşünüyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların bir soruya birden fazla cevap verebildiği de göz önüne alınarak verilen yanıtların frekans ve yüzdeleri Şekil 2’de sunulmuştur.

Şekil 2. Öğretmen Adaylarının Senkron Derslerde Yararlı Buldukları Uygulamalar ve Online Eğitim Materyalleri

Şekil 2 incelendiğinde 173 katılımcıdan 454 yanıt alındığı ve katılımcıların senkron derslerde yararlı buldukları uygulamalar ve online eğitim materyallerinin “sözlü sunumlar” (%22), “taranmış ders

notları” (%18,7), “dijital çizim ve yazım araçları” (%17), “videolar” (%13,2), “PowerPoint sunuları” (%12,3), taranmış kitaplar (%8,8) ve “kâğıt, kalem” (7,9) olduğu anlaşılmaktadır.

3.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Çalışmanın son alt problemi katılımcıların ileride uzaktan eğitim vermeye yönelik algılarını belirlemeye ve bu algılarının bölümlere göre nasıl değiştiğini belirlemeye yöneliktir. Bu amaçla katılımcılara üç ifade verilmiş ve bu ifadelere katılma derecelerini belirtmeleri istenmiştir. Tablo 3’te katılımcıların bölümlerine göre belirttikleri katılma derecelerinin aritmetik ortalamaları ve yanıtlarının standart sapmaları sunulmuştur.

Tablo 3. Öğretmen Adaylarının İleride Uzaktan Eğitim Vermeye Yönelik Algıları

Anket Maddeleri	Bölümler	N	\bar{X}	S
14. Mezun olduğumda kendimi çevrim içi/uzaktan eğitim verme konusunda yeterli görüyorum.	İlköğretim Mat.	78	2,60	,958
	Fen Bilgisi	47	2,85	1,103
	Sınıf	48	2,98	1,082
	Toplam	173	2,77	1,040
15. Mezun olduğumda çevrim içi/uzaktan eğitim verme konusunda istekli olacağıma inanıyorum.	İlköğretim Mat.	78	2,58	,961
	Fen Bilgisi	47	2,66	1,203
	Sınıf	48	2,67	1,260
	Toplam	173	2,62	1,112
16. Çevrim içi/uzaktan öğretimin, eğitimin geleceği olduğunu düşünüyorum.	İlköğretim Mat.	78	2,36	1,128
	Fen Bilgisi	47	2,49	1,231
	Sınıf	48	2,77	1,477
	Toplam	173	2,51	1,265

Tablo 3’te sunulan ilköğretim matematik, fen bilgisi ve sınıf öğretmeni adaylarının yanıtları incelendiğinde “Mezun olduğumda çevrim içi/uzaktan eğitim verme konusunda istekli olacağıma inanıyorum.” ($\bar{X}=2,62$) ifadelerine katılma derecelerinin aritmetik ortalamalarının birbirlerine oldukça yakın olduğu, sınıf öğretmeni adaylarının “Çevrim içi/uzaktan öğretimin, eğitimin geleceği olduğunu düşünüyorum.” ($\bar{X}=2,77$) ifadesine katılma derecelerinin aritmetik ortalamasının ise diğer iki bölüme göre yüksek olduğu, ilköğretim matematik öğretmen adaylarının ise “Mezun olduğumda kendimi çevrim içi/uzaktan eğitim verme konusunda yeterli görüyorum.” ifadesine ($\bar{X}=2,60$) katılma oranının diğer iki bölüme göre düşük olduğu anlaşılmaktadır.

4. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Ülkemizde kısmen uygulanmakta olan uzaktan eğitim faaliyetleri, COVID-19 pandemisi sebebiyle 2019-2020 eğitim öğretim yılının bahar döneminde tüm yurt genelinde ve tüm eğitim kademelerinde uygulanmaya başlanmıştır. Üniversite düzeyinde yapılan geleneksel/yüz yüze eğitimin yerine yapılmaya başlanan senkron uzaktan lisans eğitimleri ile ilgili farklı bölümlerden öğretmen adaylarının görüşlerinin değerlendirilmesi amacıyla gerçekleştirilen bu çalışmada senkron uzaktan eğitim ile ilgili öğretmen adaylarının görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Bu kapsamda 173 öğretmen adayı çalışmaya katılmıştır. Öğretmen adaylarının senkron derslere katılmak için kullandıkları bilişsel iletişim araçları ve veri sağlayıcı türleri, senkron eğitime dair algıları, senkron derslerde kullanılan ve yararlı buldukları uygulamalar ve materyaller, öğretmen adaylarının gelecekte uzaktan eğitim vermeye yönelik algıları belirlenmeye çalışılmıştır. Bununla birlikte ilköğretim matematik, fen bilgisi ve sınıf öğretmenliği bölümlerinde okuyan öğretmen adaylarının görüşlerinin, okudukları bölümlere göre nasıl değiştiği belirlenmeye çalışılmıştır.

Birinci alt probleme ilişkin bulgular incelendiğinde, öğretmen adaylarının senkron eğitim çalışmalarına katılmak için en çok cep telefonlarından yararlandıkları görülmüştür. Öğretmen adaylarının cep telefonlarından sonra en çok kullandığı iletişim aracının dizüstü bilgisayar olduğu, masaüstü bilgisayarlar ve tablet bilgisayarların ise en az kullanılan bilişsel iletişim araçları olduğu anlaşılmaktadır. Bu durumun temel sebebinin öğretmen adaylarının büyük çoğunluğunun akıllı cep telefonlarına sahip olması ve laptopların sahip oldukları mobilite olduğu söylenebilir. Çalışmaya katılan bir öğrenci ise uzaktan eğitim çalışmasına katılmak için bir cihazının olmadığını ve bu sebeple senkron derslere katılmadığını belirtmiştir. Öztaş ve Kılıç’a (2017) göre ise öğrencilerin senkron eğitim derslerine katılırken en çok dizüstü bilgisayarı kullanmakta olduğu bunu sırasıyla cep telefonu, masaüstü bilgisayar, tablet ve diğer cihazlar takip etmektedir. Bu farklılığın temel sebebi araştırmaların

yürütüldüğü zaman dilimleri arasındaki fark ve bu süreçte akıllı cep telefonlarının daha yaygın, ulaşılabilir ve teknolojik açıdan daha gelişmiş hale gelmesi olabilir.

Öğretmen adaylarının senkron derslere katılırken kullandıkları veri sağlayıcı türleri incelendiğinde ise katılımcıların en çok sabit internet hattı kullandıkları görülmüştür. Bunu faturalı mobil hatlar ve faturasız mobil hatlar takip etmektedir. Altı öğretmen adayı derslere aileleri dışında başka birinin internet erişiminden faydalanarak bağlandığını, iki katılımcı ise internete erişimlerinin olmamasından dolayı uzaktan eğitim derslerine katılmadıklarını belirtmişlerdir. Böylece öğrencilerin tamamına yakınının senkron eğitim çalışmalarına katılabilmek için gerekli iletişim araçlarına ve veri sağlayıcılarına sahip olduğu söylenebilir. Faturalı ve faturasız mobil hatlar üzerinden bağlanan öğretmen adaylarının sayısının çokluğu da öğrencilerin mobilitateye önem verdiği ve istediği yerden internete bağlanmaya çalıştığının bir göstergesi olarak yorumlanabilir.

İkinci alt problem senkron eğitime ilişkin öğrenci algılarını belirlemeye yöneliktir. Elde edilen bulgular incelendiğinde öğretmen adaylarının çevrim içi derslerde aktif olarak öğrenme sürecine dahil olmasına (madde 1) dair puan ortalamasının $\bar{X}=3,49$ olması, çevrim içi derslerde öğretim üyesi ile olan iletişimin geleneksel derslere göre daha yüksek olduğunu düşünmeye (madde 2) dair ortalamasının $\bar{X}=2,09$ olması ve öğretmen adaylarının çevrim içi derslerindeki tartışma ortamının geleneksel derslere göre kötü olduğuna (madde 4) dair ortalamasının $\bar{X}=3,86$ olması çevrim içi derslerde öğrencilerin öğretim üyeleri ve arkadaşları ile iletişim konusunda sorun yaşadığına işaret etmektedir. Bu bulgu Ilgaz (2014), Sümer (2016), Tuncer ve Bahadır (2017) ve Öztaş ve Kılıç'ın (2017) çalışmaları ile uyusmaktadır. Ancak Özyürek, Begde, Yavuz ve Özkan'ın (2016) uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin öğretim elemanları ile iletişim konusunda sorun yaşamadıklarına dair bulgusuyla çelişmektedir.

Çevrim içi derslerde kullanılan uygulamaların güvenilirliği konusunda (madde 3) $\bar{X}=3,03$ ortalama ile kararsız olduğu belirlenen öğretmen adaylarının çevrim içi derslerden aldığı eğitimlerden memnuniyet (madde 6) düzeylerinin ($\bar{X}=2,62$) ve çevrim içi eğitimi arkadaşlarına tavsiye ederim ifadesine katılma (madde 13) ortalamalarının ($\bar{X}=2,62$) düşük olduğu anlaşılmaktadır. Öğretmen adaylarının çevrim içi öğretimin yüz yüze öğretimden farksız olduğunu düşünüyorum (madde 7) ifadesine verdikleri yanıtlar ankette yer alan maddelerin içerisindeki en düşük ortalamaya ($\bar{X}=1,68$) sahiptir. Öğretmen adaylarının çevrim içi öğretimi geleneksel eğitime tercih ederim ifadesine katılma (madde 11) ortalamaları da ($\bar{X}=1,84$) oldukça düşük seviyededir. Ayrıca öğretmen adayları çevrim içi öğretimi geleneksel eğitime tercih etmeme (madde 10) eğilimdedirler ($\bar{X}=3,97$). Öğretmen adaylarının bir sonraki çevrim içi dersine katılmayı heyecanla bekliyorum (madde 8) ifadesine katılma düzeyleri ($\bar{X}=2,43$) düşüktür. Tüm bu bulgular beraber ele alındığında öğretmen adaylarının uzaktan eğitim sürecine karşı olumsuz bir tutum içinde oldukları anlaşılmaktadır. Bu bulgu Yalman ve Kutluca'nın (2013) matematik öğretmen adaylarının uzaktan eğitim derslerinin yüz yüze eğitim kadar etkili olmadığını düşündükleri sonucuna ulaştıkları, Barış'ın (2015) lisans öğrencilerinin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının düşük seviyede olduğu, Tuncer ve Bahadır'ın (2017) ise öğrencilerin uzaktan eğitimle öğrenebilme konusunda olumsuz görüşe sahip olduğu sonuçları ile örtüşmektedir.

Öğretmen adaylarının çevrim içi/uzaktan derslerin her ders için uygun olduğuna dair inançlarının (madde 5) zayıf olduğu ($\bar{X}=2,05$) anlaşılmıştır. Benzer şekilde Olcay ve Döş'ün (2016) bütün derslerin uzaktan yürütülmemesi gerektiği sonucuna ulaştıkları çalışmaları ile örtüşmektedir. Çevrim içi öğretim teknik aksilikler sebebiyle sıkıcı olmaktadır (madde 9) ifadesine katılma ortalamaları anket maddeleri içinde en yüksek ortalamaya ($\bar{X}=4,18$) sahiptir. Bu bulguyu Tuncer ve Bahadır'ın (2017) öğrencilerin bağlantı problemlerinden yakındığı, Özyürek, Begde, Yavuz ve Özkan (2016) ve Öztaş ve Kılıç'ın (2017) öğrencilerin en çok teknik ve donanımsal problemler sebebiyle sorun yaşadığı ve Kırmacı ve Acar'ın (2018) ise öğrencilerin sistemsel eksikliklerden dolayı problem yaşadığı ile ilgili sonuçları destekler niteliktedir. Öğretmen adaylarının çevrim içi derslerde motivasyonu korumak geleneksel derslere göre nispeten daha zordur ifadesine (madde 10) katılma ortalaması ($\bar{X}=3,97$) oldukça yüksektir. Öğrencilerin çevrim içi derslerde motivasyonlarını sürdürme bakımından sorun yaşadığı görülmektedir. Bu bulgu Kırmacı ve Acar'ın (2018) öğrencilerin senkron dersleri sıkıcı buldukları bulgusuyla uyusmaktadır. Ayrıca, çevrim içi olan derslere hazırlık yapma ve sonrasında derslere çalışmanın yüz yüze derslere göre daha az zaman aldığını düşünüyorum (madde 12) ifadesine katılma puanlarının ortalamasının ($\bar{X}=2,81$) yüksek olmadığı anlaşılmıştır.

Çalışmanın üçüncü alt probleminde öğretmen adaylarının senkron eğitim derslerinde yararlı olduğunu düşündükleri materyal ve uygulamalar belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışmanın bulgularına göre katılımcılar sözlü olarak yapılan sunumların senkron derslerde en yararlı uygulama olduğunu belirlemişlerdir. Aynı şekilde “taranmış ders notları” ve “dijital yazım ve çizim araçları” da yararlı bulunan materyal ve uygulamalar içinde yüksek yüzdeye sahiptir. Bu bulgulara dayanarak öğretmen adaylarının senkron derslerde de öğretim üyesinin yüz yüze eğitimlerde olduğu gibi sözlü sunumlarına, ders notlarına ve yazarak anlatmalarına dayalı bir eğitimi tercih ettiklerini söylemek yanlış olmaz. Bu durum Barış (2015), Tuncer ve Bahadır (2017), Yalman ve Kutluca'nın (2013) bulgularına paralel olarak öğretmen adaylarının geleneksel öğretimi uzaktan eğitime tercih ettikleri ve alışıkt oldukları geleneksel öğretim yöntemlerine benzer bir uzaktan eğitim süreci istedikleri şeklinde yorumlanabilir.

Araştırmanın dördüncü alt probleminde senkron eğitim almakta olan öğretmen adaylarının ileride uzaktan eğitim vermeye yönelik algıları ve bu algılarının bölümlere göre nasıl değiştiğini incelemek amaçlanmaktadır. Bu probleme ilişkin elde edilen bulgulara bakıldığında, mezun olduğumda kendimi uzaktan eğitim verme konusunda yeterli görüyorum maddesine (madde 14) katılma düzeyinin en fazla sınıf öğretmeni adaylarında ($\bar{X}=2,98$) en az ise ilköğretim matematik öğretmenliği adaylarında ($\bar{X}=2,60$) olduğu anlaşılmaktadır. Genel olarak ise maddeye ilişkin ortalama ($\bar{X}=2,77$) düşüktür. Mezun olduğumda kendimi uzaktan eğitim verme konusunda istekli olacağıma inanıyorum maddesine (madde 15) katılma düzeylerine göre ise öğretmen adaylarının ortalamaları ($\bar{X}=2,62$) birbirine oldukça yakındır. Çevrim içi öğretimin, eğitimin geleceği olduğuna (madde 16) ilköğretim matematik öğretmen adaylarının katılma düzeylerinin ($\bar{X}=2,26$) diğer bölümlere göre düşük olduğu gözlenmiştir. Genel olarak eğilim ise ($\bar{X}=2,51$) ise öğretmen adayları çevrim içi öğretimin, eğitimin geleceği olduğunu düşünmeme yönündedir. Dördüncü alt probleme ilişkin bulgular beraber ele alındığında öğretmen adaylarının gelecekte çevrim içi uzaktan eğitim verme konusunda isteksiz oldukları, kendilerini bu konuda yeterli görmedikleri ve çevrim içi derslerin eğitimin geleceği olduğuna inanmadıkları anlaşılmaktadır. Ancak Yıldız (2011) bilgisayar öğretmeni adaylarıyla yaptığı çalışmada, katılımcılar senkron uzaktan eğitim kullanımlarının artacağına inandıklarını ve ilerleyen süreçte meslektaşlarına tavsiye edeceklerini ifade etmişlerdir. Çalışma sonucunda araştırmacılar, eğitimciler ve politika belirleyiciler için aşağıda yer alan öneriler sunulmuştur.

Farklı eğitim kademelerinde ve farklı bölümlerde öğrenim gören veya lisansüstü düzeyde eğitim görmekte olan öğrencilerle benzer çalışmalar yapılabilir. Öğrencilerin senkron eğitime ilişkin tutumları çeşitli değişkenler açısından incelenebilir. Bu süreçteki öğrencilerin motivasyon ve kaygı düzeylerini belirlemeye yönelik çalışmalar yapılabilir. Ayrıca benzer çalışmalar asenkron ders almakta olan öğrenciler içinde uygulanabilir.

Öğretmen adaylarının büyük çoğunluğu senkron eğitime katılmak için yeterli bilişsel cihazlara ve internete erişim sağlayabilmektedirler. Ancak bu cihazlara erişimi olmayan öğrenciler için üniversite kütüphanelerinden veya bilgi işlem departmanlarından ödünç bilişsel iletişim cihazları vermek gibi farklı çözümler planlanabilir. İlköğretim ve ortaöğretim düzeyinde olduğu gibi lisans düzeyinde eğitim görmekte olan öğrenciler için de çevrim içi derslere katılırken kullanabilecekleri mobil internet paketleri ücretsiz şekilde sağlanabilir.

Üniversitelerin çevrim içi derslere yönelik olarak altyapılarını güçlendirmeleri ve çevrim içi ders vermekte olan öğretim üyelerine bu konuda eğitim vermeleri bu süreçte oldukça önemlidir. Gelecekte de benzer durumların yaşanması ihtimaline karşın bu eğitimlerin belirli aralıklarla tekrarlanması ve çevrim içi ders vermek için gerekli altyapıların güçlü tutulması ve sürekli güncellenmesi önerilmektedir. Böylece yaşanan teknik aksaklıkların önüne geçilebileceği düşünülmektedir.

Öğretmen adayları kendilerini çevrim içi ders vermek için yeterli görmemekte ve bu konuda isteksiz bir tutum içindedirler. Öğretim programları tasarlanırken bu durumun önüne geçmek için gerekli tedbirlerin alınmasının ve öğretmen adaylarının bu tip süreçlere hazır şekilde mezun edilmelerinin de oldukça yararlı olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- AKKUŞ, İ. ve ACAR, S. (2017). Eş zamanlı Öğrenme Ortamlarında Karşılaşılan Teknik Sorunların Öğretici ve Öğrenen Üzerindeki Etkisini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(3), 363-376. doi:10.17679/inuefd.340479
- ATEŞ, A. ve ALTUN, E. (2008). Bilgisayar Öğretmeni Adaylarının Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(3), 125-145.
- BALCI, A. (2012). *Sosyal bilimlerde araştırma* (9.baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- BARIŞ, M. F. (2015). Üniversite Öğrencilerinin Uzaktan Öğretime Yönelik Tutumlarının İncelenmesi: Namık Kemal Üniversitesi Örneği. *Sakarya University Journal of Education*, 5(2), 36-46.
- BARIŞ, M. F. ve ÇANKAYA, P. (2016). Akademik personelin uzaktan eğitim hakkındaki görüşleri. *International Journal of Human Sciences*, 13(1), 399-413. doi:10.14687/ijhs.v13i1.3378
- BÜYÜKÖZTÜRK, Ş. (2005). Anket geliştirme. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(2), 133-151.
- ÇAKMAK, A. Ç. (2013). Uzaktan Eğitim Hizmetinin Öğrenciler Tarafından Değerlendirilmesi: Karabük Üniversitesi'nde Bir Uygulama. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimleri Dergisi*, 12(23), 263-287.
- DE VAUS, D.A. (1991). *Surveys in social research* (3th Ed.). London: Alien & Unwin.
- EYGÜ, H. ve KARAMAN, S. (2013). Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin Memnuniyet Algıları Üzerine Bir Araştırma. *Sosyalbilimler*, 3(1), 36-59.
- GÜRER, M. D., TEKİNARSLAN, E. ve YAVUZALP, N. (2016). Çevrimiçi Ders Veren Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitim Hakkındaki Görüşleri. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry (TOJQI)*, 7(1), 47-78. doi:10.17569/tojqi.74876
- ILGAZ, H. (2014). Uzaktan eğitim öğrencilerinin eşzamanlı öğrenme uygulamalarında karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama*, 13(26), 187-204.
- İNAN, C. (2013). Dicle Üniversitesi öğretim üyelerinin uzaktan eğitim konusundaki görüşlerinin değerlendirilmesi. *Elektronik Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(4), 66-72.
- İŞMAN, A. (2011). *Uzaktan Eğitim* (4. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- KARAKAYA, İ. (2012). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Abdurrahman Tanrıoğen (Ed.), *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* içinde (s. 55-84). Ankara: Anı Yayıncılık.
- KAYA, Z. (2002). *Uzaktan Eğitim* (1. Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- KIRMACI, Ö. ve ACAR, S. (2018). Kampüs Öğrencilerinin Eşzamanlı Uzaktan Eğitimde Karşılaştıkları Sorunlar. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 14(3), 276-291. doi:10.17244/eku.378138
- KOLOĞLU, T. F., KANTAR, M. ve DOĞAN, M. (2016). Öğretim elemanlarının uzaktan eğitimde hazırbulunuşluklarının önemi. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 52-70.
- MOORE, M. G. ve ANDERSON, W. (2003). *Handbook of Distance Education*. London: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.
- NEUMAN, W. L. (2016). *Toplumsal Araştırma Yöntemlerinde Nitel ve Nicel Yaklaşımlar*. (Çev., Sedef Özge). İstanbul: Yayın Odası.
- OLCAY, A. ve DÖŞ, B. (2016). Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin İnternete Dayalı Uzaktan Eğitim Yöntemine Yönelik Görüşlerinin Belirlenmesi. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 727-750.

- ÖZTAŞ, S. ve KILIÇ, B. (2017). Atatürk İlkeleri Ve İnkılâp Tarihi Dersi'nin Uzaktan Eğitim Şeklinde Verilmesinin Üniversite Öğrencilerinin Görüşleri Açısından Değerlendirilmesi (Kırklareli Üniversitesi Örneği). *Turkish History Education Journal*, 6(2), 268-293.
- ÖZYÜREK, A., BEGDE, Z., YAVUZ, N. ve ÖZKAN, İ. (2016). Uzaktan Eğitim Uygulamasının Öğrenci Bakış Açısına Göre Değerlendirilmesi. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(2), 592-605.
- PATTON, M. Q. (2005). *Qualitative Research*. New York: John Wiley & Sons, Ltd.
- SÜMER, M. (2016). Sanal Derslere İlişkin Öğrenci Görüşlerinin İncelenmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(3), 181-200.
- TUNCER, M. ve BAHADIR, F. (2017). Uzaktan Eğitim Programlarının Bu Programlarda Öğrenim Gören Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. *Journal of Educational Reflections*, 1(2), 29-38.
- YALMAN, M. ve KUTLUCA, T. (2013). Matematik Öğretmeni Adaylarının Bölüm Dersleri İçin Kullanılan Uzaktan Eğitim Sistemi Hakkındaki Yaklaşımları. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21, 197-208.
- YILDIZ, E. (2011). *Web-Tabanlı Senkron Derslerin Öğretmen Adaylarının Uzaktan Eğitime Karşı Tutumları Ve Senkron Teknolojileri Kabulleri Üzerine Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Balıkesir.
- YORGANCI, S. (2015). Web Tabanlı Uzaktan Eğitim Yönteminin Öğrencilerin Matematik Başarılarına Etkileri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 23(3), 1401-1420.
- YÜKSEKÖĞRETİM KURULU [YÖK] (2020, 16 Mart). *YÖK Başkanı Saraç Üniversitelerde Verilecek Olan Uzaktan Eğitime İlişkin Açıklama Yaptı*. www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/2020/universitelerde-uygulanacak-uzaktan-egitime-iliskin-aciklama.aspx E.T: 16.04.2020.